ISSN: 2248-1079

Anuarul Universităţii „Petre Andrei" din Iaşi Fascicula: Drept, Stiinte Economice, Stiinte Politice

Year-Book of „Petre Andrei" University from Iasi
Fascicle: Law, Economic Science, Political Sciences

2016, Tomul 18, Decembrie, pp. 67-83

THE DISCIPLINARY LIABILITY OF THE PUBLIC NOTARY [RĂSPUNDEREA DISCIPLINARĂ A NOTARULUI PUBLIC]

Ionuţ-Alexandru TOADER

Covered in:

CEEOL, Index Copernicus,
Ideas RePEc, Econpapers, SocioNet

©2016 The Authors. Published by LUMEN Publishing House.
Selection and peer review under the responsibility of „Petre Andrei" University from Iasi.

How to cite: Toader, I-A. (2016). The Disciplinary Liability of the Public Notary [Raspunderea disciplinara a notarului public]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Drept, Stiinte Economice, Stiinte Politice, Tomul 18, 67-83.

The Disciplinary Liability of the Public Notary

[Răspunderea disciplinară a notarului public]

Ionuţ-Alexandru TOADER[1]

Abstract:

The notary activity, the disciplinary violation is the offense under the law, committed by a public notary failure to comply with laws, regulations, statutes, code of conduct, mandatory decisions taken by the professional organization to which he belongs, and that act is likely to prejudice the honor and prestige of his profession that will attract a penalty proportionate to the offense committed. Public Notary can be held accountable for the manner in which they carry out tasks concerning the legality of legal relationships that you notes from exercising and protecting the interests of the persons to which calls for the conclusion of notarial acts.

Keywords:

public notary, diciplinary punishment, sanctioning system.

[1] PhD assistant teaching at Faculty of Law, "Petre Andrei" University of Iasi, Romania, Public Notary in Iasi, Romania.

Toader, I-A. (2016). The Disciplinary Liability of the Public Notary [Raspunderea disciplinara a notarului public]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Drept, Stiinte Economice, Stiinte Politice, Tomul 18, 67-83.

1. Faptele care constituie abateri disciplinare

Noţiunile de răspundere disciplinară, respectiv de abatere disciplinară sunt specifice dreptului muncii şi sunt reglementate de Codul Muncii[2].

Profesiile liberale, având reglementări proprii, au considerat necesară şi oportună preluarea din legislaţia muncii a unor noţiuni terminologice şi procedurale pentru a crea propriile instrumente în vederea sancţionării eventualelor nerespectări ale legilor şi regulamentelor profesionale de către practicienii acestor profesii.

Aplicarea unei sancţiuni prin mecanisme proprii este mult mai avantajoasă faţă de sancţiunea aplicată de un terţ care nu cunoaşte specificul profesiei respective şi implicit elementele nescrise care pot circumstanţia o faptă. Prin urmare, există reglementări proprii răspunderii disciplinare a medicilor, farmaciştilor, arhitecţilor etc.

În activitatea notarială, am putea defini abaterea disciplinară ca fiind acea faptă prevăzută de lege, săvârşită de notarul public ca urmare a nerespectării legilor, regulamentelor, statutului, codului deontologic, deciziilor obligatorii adoptate de organizaţia profesională din care face parte, precum şi acea faptă care este de natură să prejudicieze onoarea şi prestigiul profesiei sale, care va atrage o sancţiune proporţională cu gravitatea abaterii săvârşite.

Notarul public răspunde pentru modul în care îşi îndeplineşte atribuţiile cu privire la legalitatea raporturilor juridice pe care le constată, la exercitarea drepturilor şi ocrotirea intereselor subiecţilor de drept care solicită încheierea actelor notariale.

Atât Legea nr. 36/1995, cât şi Regulamentul de aplicare a legii conţin norme particulare în ceea ce priveşte răspunderea disciplinară a notarului public, însă condiţiile generale ale răspunderii disciplinare sunt cele din dreptul comun.

Art. 73 din Legea nr. 36/1995 prevede că: „Răspunderea disciplinară a notarului public intervine pentru următoarele abateri:

a) încălcarea competenţei generale, materiale şi teritoriale stabilite prin lege;

b) nerespectarea dispoziţiilor, deciziilor şi hotărârilor organelor de conducere ale Uniunii şi ale Camerelor, emise în condiţiile legii;

[2] Legea nr. 53 din 24 ianuarie 2003 privind Codul Muncii, republicată în Monitorul Oficial nr. 345 din data de 18 mai 2011.

Toader, I-A. (2016). The Disciplinary Liability of the Public Notary [Raspunderea disciplinara a notarului public]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Drept, Stiinte Economice, Stiinte Politice, Tomul 18, 67-83.

c) nerespectarea normelor şi instrucţiunilor privind metodologia de lucru cu registrele naţionale notariale administrate de CNARNN;

d) îndeplinirea, în mod repetat, a actelor şi procedurilor notariale, cu nerespectarea dispoziţiilor legale prevăzute pentru valabilitatea actului sau procedurii notariale în cauză ori îndeplinirea acestora cu încălcarea dispoziţiilor art. 9[3];

e) întârzierea nejustificată sau neglijenţa în efectuarea lucrărilor;

f) lipsa nejustificată de la birou, în mod repetat;

g) comportament şi atitudine necorespunzătoare în exercitarea activităţii profesionale;

h) orice manifestare de natură a aduce atingere prestigiului profesiei săvârşită în exerciţiul funcţiei ori în legătură cu aceasta sau în afara exerciţiului funcţiei;

i) neachitarea integrală şi la scadenţă a contribuţiilor profesionale, precum şi a primei de asigurare, conform contractului de asigurare;

j) sustragerea sau refuzul de a se supune controlului profesional administrativ;

k) încălcarea obligaţiilor legale cu privire la păstrarea secretului profesional;

l) folosirea ori acceptarea, în orice mod, direct sau indirect, a mijloacelor neloiale de atragere a clientelei, aşa cum sunt definite în Codul deontologic al notarilor publici;

m) desfăşurarea unor activităţi incompatibile cu calitatea de notar public, potrivit legii;

n) refuzul nejustificat sau neglijenţa în efectuarea şi comunicarea operaţiunilor prevăzute de lege pentru funcţionarea sistemului informatizat al Camerei şi al Uniunii;

o) nerespectarea dispoziţiilor legale cu privire la stabilirea, încasarea şi, după caz, virarea impozitelor, tarifelor şi onorariilor;

p) nedepunerea la termen a situaţiei statistice şi a altor date solicitate de Cameră sau de Uniune;

q) refuzul nejustificat de a întocmi un act notarial în afara sediului biroului notarial, iar în cazuri temeinic justificate, şi în afara programului normal de lucru;

---

[3] Art. 9 din Legea nr. 36/1995 prevede: "(1) Notarii publici şi instituţiile prevăzute la art. 8 care desfăşoară activitate notarială au obligaţia să verifice, în scopul prevenirii litigiilor, ca actele pe care le instrumentează să nu cuprindă clauze contrare legii şi bunelor moravuri, să ceară şi să dea lămuriri părţilor asupra conţinutului acestor acte spre a se convinge că le-au înţeles sensul şi le-au acceptat efectele. (2) În cazul în care actul solicitat este contrar legii şi bunelor moravuri, notarul public va refuza întocmirea lui".

Toader, I-A. (2016). The Disciplinary Liability of the Public Notary [Raspunderea disciplinara a notarului public]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Drept, Stiinte Economice, Stiinte Politice, Tomul 18, 67-83.

r) neîndeplinirea obligaţiei de a participa la formele de pregătire profesională continuă organizate prin INR, la intervalele de timp stabilite prin regulament;

s) neîndeplinirea obligaţiei de a participa la formele de pregătire profesională, dispusă în condiţiile art. 76 alin. (2)[4];

ş) nerespectarea dispoziţiilor Codului deontologic al notarilor publici;

t) absenţe nejustificate de la Adunările generale şi de la acţiunile organizate de Colegiul director al Camerei sau organele de conducere ale Uniunii;

ţ) nerespectarea dispoziţiilor art. 41 alin. (3)[5] şi/sau continuarea activităţii după aplicarea sancţiunii suspendării din exerciţiul funcţiei;

u) refuzul nejustificat de a îndeplini actele şi procedurile repartizate de preşedintele Camerei din care face parte".

Potrivit art. 73, lit. d) din Lege, întocmirea de către notari, în mod repetat, a unor acte cu încălcarea dreptului material sau procedural constituie abatere disciplinară. Subliniem însă faptul că aceste acte rămân supuse controlului judecătoresc şi pot fi invalidate doar de către judecător, în procedura judiciară, dacă va aprecia că această drastică măsură s-ar impune în scopul restabilirii echilibrului juridic.

Măsurile disciplinare vizează persoana notarului şi nu actul juridic ilegal care continuă să îşi producă efectele până la invalidarea sa printr-o hotărâre judecătorească definitivă.

Abaterea disciplinară trebuie distinsă de contravenţie, aceasta din urmă „trebuind să îndeplinească trei condiţii fundamentale stabilite în doctrină: săvârşirea unei fapte antisociale cu vinovăţie; fapta să prezinte un pericol social mai redus decât infracţiunea; fapta să fie prevăzută şi

[4] Art. 76 alin. (2) din Legea nr. 36/1995 prevede: "(2) În cazul abaterilor prevăzute la art. 73 lit. a), d), e), k), n), r) şi s), Consiliul de disciplină poate dispune şi obligarea notarului public sancţionat să urmeze, în termen de 3 luni de la rămânerea definitivă a hotărârii prin care acesta a fost sancţionat, una dintre formele de pregătire profesională în cadrul INR".

[5] Art. 41 alin. (3) din Legea nr. 36/1995 prevede: „După expirarea perioadei prevăzute la alin. (1) lit. i), Camera, pe baza unei noi expertize, poate hotărî încetarea suspendării şi repunerea în funcţie a notarului, prelungirea acesteia sau, dacă boala este ireversibilă, propune încetarea din funcţie, potrivit legii". Art. 41 alin. (1) lit. i) prevede: „Notarul public este suspendat din funcţie: când suferă de o boală psihică, ce îl împiedică să îşi exercite funcţia în mod corespunzător, în condiţiile stabilite de regulament".

Toader, I-A. (2016). The Disciplinary Liability of the Public Notary [Raspunderea disciplinara a notarului public]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Drept, Stiinte Economice, Stiinte Politice, Tomul 18, 67-83.

sancţionată ca atare prin legi şi alte acte normative prevăzute expres de legislaţia cadru"[6].

„Contra actului juridic constatat nu se poate veni cu măsuri disciplinare, deoarece măsurile disciplinare vizează persoana notarului, în timp ce actul juridic ilegal continuă să îşi produc efectele până la constatarea ilegalităţii sale prin hotărâre judecătorească. De cele mai multe ori, în cazul în care un notar întocmeşte acte în dispreţul legii, el ar putea fi sancţionat disciplinar, însă actele lui ilegale rămân, iar până la momentul constatării ilegalităţii lor (dacă acesta se va produce vreodată), aceste acte îşi produc efectele discutabile.

Actul notarial este de multe ori o verigă dintr-un şir de operaţiuni care se sprijină pe actele anterioare şi care sprijină actele ulterioare. Prin urmare, indiferent de sancţiunea disciplinară pe care ar putea-o primi notarul instrumentator al actului, actul său se bucură de prezumţia de legalitate până la dovada judiciară contrară. Din acest punct de vedere, soluţia Legii nr. 36/1995 poate fi considerată curioasă, întrucât poate justifica sancţiuni disciplinare, deşi, în final, un judecător poate aprecia că actul a fost întocmit conform legii"[7].

2. Procedura tragerii la răspundere disciplinară a notarului public

2.1. Titularii acţiunii disciplinare

Art. 74 alin. 1) din Legea nr. 36/1995 prevede care sunt titularii acţiunii disciplinare: „Acţiunea disciplinară se exercită de ministrul justiţiei, de preşedintele Uniunii sau de Colegiul director al Camerei şi se judecă de Consiliul de disciplină din cadrul Uniunii".

„Semnalăm că prin Legea nr. 77/2012 a fost lărgit cercul persoanelor care pot exercita acţiunea disciplinară. Anterior modificării, această acţiune putea fi promovată doar de către colegiul director al camerei. *De lege lata*, apreciem că doar organele indicate de art. 74 alin. 1) din Lege pot exercita acţiunea disciplinară"[8]. În reglementarea anterioară, acţiunea disciplinară se exercita de către Colegiul director al Camerei notarilor publici. Acesta se putea autosesiza sau poate fi sesizat, după caz,

[6] M. Gorunescu, „Delimitarea infracţiunii de contravenţie", în *Revista de drept penal*, nr. 4/2003, p. 84.
[7] I. Popa, A.-A. Moise, *Drept notarial: organizarea activităţii, statutul notarului, proceduri notariale*, Editura Universul Juridic, 2013, pp. 133-134.
[8] *Ibidem*.

Toader, I-A. (2016). The Disciplinary Liability of the Public Notary [Raspunderea disciplinara a notarului public]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Drept, Stiinte Economice, Stiinte Politice, Tomul 18, 67-83.

de Ministrul Justiţiei sau de organele de control ale Consiliului Uniunii, prin preşedinte. Acţiunea disciplinară se exercita în termen de 60 de zile de la data când colegiul a luat cunoştinţă de existenţa abaterii, dar nu mai târziu de un an de la data săvârşirii ei. Pentru suspendarea din funcţie sau excluderea din profesie era obligatorie cercetarea prealabilă, care se efectua de către Colegiul director. Sancţiunile disciplinare de suspendare din funcţie şi de excludere din profesie se puneau în aplicare prin ordin al Ministerului de Justiţie.

Art. 201 din Regulament prevede că „încadrarea faptei săvârşite de notarul public ca fiind abatere disciplinară, precum şi individualizarea sancţiunii disciplinare sunt de competenţa exclusivă a organului care soluţionează acţiunea disciplinară".

Potrivit art. 31 alin. 3) din Regulamentul de organizare şi funcţionare al Consiliului de disciplină[9], cel care formulează cererea se numeşte *petent*, iar notarul public împotriva căruia se exercită acţiunea se numeşte *cercetat disciplinar*.

„Titularul acţiunii disciplinare are obligaţia să îşi dovedească susţinerile. Nimeni nu este ţinut să dovedească ceea ce completul este dator să cunoască din oficiu, respectiv dispoziţiile legale aplicabile"[10].

2.2. Consiliul de disciplină - competenţe, atribuţii, reguli de procedură

Competenţa de soluţionare a abaterilor disciplinare aparţine Consiliului de disciplină constituit la nivelul Uniunii, care este conceput ca un veritabil organ de jurisdicţie disciplinară. În acest sens, art. 19 alin. 1) din Statutul Uniunii Naţionale a Notarilor Publici din România[11] prevede: „Acţiunea disciplinară se judecă de Consiliul de disciplină, constituit în cadrul Uniunii".

Potrivit art. 74 alin. 4) din Legea nr. 36/1995 „Consiliul de disciplină funcţionează ca organ de jurisdicţie la nivel naţional, în baza regulamentului aprobat de Consiliul Uniunii. Consiliul de disciplină este compus din câte un reprezentant al fiecărei Camere, ales de Adunarea generală a Camerei. Mandatul membrilor Consiliului de disciplină este de 4 ani şi începe la data de 1 ianuarie a anului calendaristic următor validării

[9] Regulamentul de organizare şi funcţionare al Consiliului de disciplină din cadrul Uniunii Naţionale a Notarilor Publici din România aprobat prin Hotărârea nr. 74 din 6 august 2013, publicată în Monitorul Oficial nr. 530 din data de 22 august 2013.

[10] Art. 44 din Regulamentul de organizare şi funcţionare al Consiliului de disciplină.

[11] Statutul Uniunii Naţionale a Notarilor Publici din România aprobat prin Hotărârea Congresului Notarilor Publici din România nr. 10 din 2 octombrie 2014, publicat în Monitorul Oficial nr. 853 din data de 24 noiembrie 2014.

Toader, I-A. (2016). The Disciplinary Liability of the Public Notary [Raspunderea disciplinara a notarului public]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Drept, Stiinte Economice, Stiinte Politice, Tomul 18, 67-83.

acestora de către Congres. Membrii Consiliului de disciplină pot fi numai notari publici cu o vechime de minimum 10 ani într-o funcţie de specialitate juridică, dar nu mai puţin de cinci ani în funcţia de notar public".

Art. 198 alin. 1) din Regulament prezintă atribuţiile Consiliului de disciplină:

„a) judecarea acţiunilor disciplinare exercitate împotriva notarilor publici;

b) constatarea îndeplinirii sau neîndeplinirii de către notarul public a condiţiei bunei reputaţii şi, după caz, formularea propunerii de încetare a calităţii de notar public".

Art. 19 din Statutul Uniunii Naţionale a Notarilor Publici din România prevede:

„1) Acţiunea disciplinară se judecă de Consiliul de disciplină, constituit în cadrul Uniunii.

2) Şedinţele de judecată se ţin la sediul Uniunii.

3) Consiliul de disciplină funcţionează potrivit legii, regulamentului de aplicare a acesteia şi a regulamentului propriu adoptat de Consiliul Uniunii.

4) Consiliul de disciplină îşi desfăşoară activitatea în mod independent[12] şi nu se subordonează organelor de conducere ale Uniunii.

5) În căile de atac formulate la instanţa de judecată împotriva hotărârilor Consiliului de disciplină, calitatea procesuală o au Ministerul Justiţiei prin ministru, Uniunea prin preşedinte şi Colegiul director prin preşedinte.

6) Lucrările cu caracter tehnic ale Consiliului de disciplină vor fi efectuate de un secretar cu studii juridice, angajat al Uniunii.

7) Hotărârile pronunţate de Consiliul de disciplină rămase definitive se transmit RNENP în vederea înregistrării. Sancţiunile disciplinare se radiază din RNENP după trecerea unui termen de 1 an de la data executării sancţiunii, cu excepţia avertismentului scris care se radiază după trecerea unui termen de 6 luni de la data rămânerii definitive a hotărârii.

8) Preşedintele Consiliului de disciplină elaborează anual un raport privind activitatea Consiliului de disciplină, care se publică în Activitatea Uniunii".

[12] De asemenea, şi art. 198 alin. 2) din Regulament prevede: „În îndeplinirea atribuţiilor, Consiliul de disciplină este independent".

Toader, I-A. (2016). The Disciplinary Liability of the Public Notary [Raspunderea disciplinara a notarului public]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Drept, Stiinte Economice, Stiinte Politice, Tomul 18, 67-83.

Consiliul de disciplină judecă în complet format din trei membri, prezidat de un preşedinte desemnat de preşedintele Consiliului de disciplină.

Art. 200 din Regulament prevede că „atât în cadrul cercetării prealabile, cât şi în procedura de judecare a acţiunii disciplinare de către Consiliul de disciplină, termenele acordate nu pot fi mai mari de 15 zile, cu excepţiile prevăzute de lege".

2.3. Cercetarea prealabilă şi exercitarea acţiunii disciplinare

Conform art. 74 alin. 2) din Legea nr. 36/1995, „acţiunea disciplinară se exercită numai după efectuarea cercetării prealabile de către inspectori din cadrul Ministerului Justiţiei sau, după caz, din cadrul Uniunii ori de către Colegiul director al Camerei". Respectarea procedurii prealabile este solicitată în unele cazuri şi în cadrul procesului civil, „legea condiţionând sesizarea instanţei judecătoreşti competente de îndeplinirea unei proceduri prealabile în faţa altor organe, reclamantul urmând să anexeze la cerere dovada îndeplinirii acesteia"[13].

„În vederea exercitării acţiunii disciplinare, cercetarea prealabilă este obligatorie. În cadrul cercetării prealabile se stabilesc faptele şi urmările acestora, împrejurările în care au fost săvârşite, precum şi orice alte date concludente din care se poate aprecia asupra existenţei sau inexistenţei vinovăţiei care atrage răspunderea disciplinară. Ascultarea şi verificarea apărărilor notarului public cercetat sunt obligatorii. Refuzul notarului public cercetat de a face declaraţii ori de a se prezenta la cercetări se constată prin proces-verbal şi nu împiedică încheierea cercetării. Notarul public cercetat are dreptul să cunoască toate actele cercetării şi să solicite probe în apărare. După efectuarea cercetării prealabile, ministrul justiţiei sau, după caz, preşedintele Uniunii ori Colegiul director al Camerei dispune cu privire la exercitarea acţiunii disciplinare"[14].

Regulamentul de organizare şi funcţionare al Consiliului de disciplină prevede: „Art. 17. Acţiunea disciplinară se exercită într-un termen de 60 de zile de la data finalizării cercetării prealabile. Acest termen este de recomandare.

Art. 18. 1) Acţiunea disciplinară se exercită într-un termen de 6 luni de la data luării la cunoştinţă despre săvârşirea faptei care întruneşte

[13] V. M. Ciobanu, *Tratat teoretic şi practic de procedură civilă*, vol. II, Editura Naţional, Bucureşti, 1997, pp. 9-10.
[14] Art. 202 din Regulament.

Toader, I-A. (2016). The Disciplinary Liability of the Public Notary [Raspunderea disciplinara a notarului public]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Drept, Stiinte Economice, Stiinte Politice, Tomul 18, 67-83.

elementele abaterii disciplinare, dar nu mai târziu de 3 ani de la data săvârşirii acesteia.

2) Termenul de 6 luni, prevăzut la alin. (1), este un termen de prescripţie a exercitării acţiunii disciplinare, iar termenul de 3 ani este un termen de prescripţie a răspunderii disciplinare.

3) Exercitarea acţiunii disciplinare întrerupe cursul prescripţiei răspunderii disciplinare".

„Cererea prin care se promovează acţiunea disciplinară cuprinde: elementele de identificare ale părţilor, descrierea faptei săvârşite de către notarul public, arătarea dovezilor pe care se întemeiază acţiunea, menţiunea cu privire la efectuarea cercetării prealabile, motivarea în drept, propunerea sancţiunii disciplinare, semnătura titularului acţiunii, precum şi alte elemente relevante în soluţionarea cauzei. La acţiunea disciplinară se ataşează dovada efectuării cercetării prealabile şi, după caz, actul de control, precum şi, dacă este cazul, sesizarea pe baza căreia s-a declanşat acţiunea disciplinară"[15]. De asemenea, la cererea prin care se exercită acţiunea disciplinară se vor ataşa şi nota explicativă a notarului controlat, precum şi referatul cu propunerile echipei de control[16].

„La primul termen, completul va aprecia dacă cercetarea prealabilă este completă, iar, în caz contrar, va solicita titularului acţiunii disciplinare să efectueze verificările suplimentare şi/sau să depună înscrisurile care lipsesc. Titularul acţiunii disciplinare are obligaţia să completeze cercetarea prealabilă în termen de 60 de zile de la data primirii solicitării de completare. Termenul anterior menţionat este un termen de decădere care curge pentru titularul acţiunii disciplinare prezent la judecată, de la data termenului la care s-a solicitat completarea, iar pentru cel care a lipsit, de la data primirii adresei prin care completul solicită completarea"[17].

Audierea celui în cauză este obligatorie, acesta fiind îndreptăţit să ia cunoştinţă de conţinutul dosarului şi să-şi formuleze apărarea. Consiliul de disciplină citează partea şi pronunţă o hotărâre motivată, care se comunică acesteia şi Camerei în a cărei circumscripţie îşi desfăşoară activitatea cel cercetat, în termen de 10 zile de la pronunţare, astfel cum prevede art. 74 alin. 7) din Lege.

Un principiu esenţial al desfăşurării cercetării disciplinare îl reprezintă respectarea dreptului la apărare al notarului împotriva căruia s-a exercitat acţiunea disciplinară. Un principiu fundamental al procesului

[15] Art. 203 din Regulament.
[16] Art. 27 din Regulamentul de organizare şi funcţionare al Consiliului de disciplină.
[17] Art. 39 din Regulamentul de organizare şi funcţionare al Consiliului de disciplină.

Toader, I-A. (2016). The Disciplinary Liability of the Public Notary [Raspunderea disciplinara a notarului public]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Drept, Stiinte Economice, Stiinte Politice, Tomul 18, 67-83.

penal îl reprezintă principiul egalităţii armelor, potrivit căruia „părţile trebuie să beneficieze de un tratament egal, precum şi de mijloace egale în pregătirea şi susţinerea cauzei în vederea garantării dreptului la un proces echitabil. Prin asigurarea egalităţii armelor se realizează un echilibru procedural între apărare şi acuzare în latura penală a cauzei"[18]. Considerăm că acest principiu este respectat şi de către Consiliul de Disciplină, ţinând cont de toate mijloacele de apărare puse la dispoziţia notarului public.

„Nicio persoană nevinovată nu trebuie condamnată şi, de asemenea, niciun nevinovat nu trebuie să sufere rigorile legii penale în măsură mai mare decât se cuvine. Pornind de la această idee plină de umanism, procesul penal cunoaşte ca regulă de bază principiul garantării dreptului de apărare. Trebuie să subliniem că dreptul de apărare se realizează nu numai în procesul penal, ci în orice procedură judiciară"[19].

Art. 163 din Legea nr. 36/1995 prevede că „dispoziţiile prezentei legi se completează cu prevederile Codului civil, republicat, cu modificările ulterioare, şi cu cele ale Codului de procedură civilă, republicat, cu modificările şi completările ulterioare".

Întreaga procedură desfăşurată de către Consiliul de disciplină trebuie să respecte dreptul la apărare al notarului cercetat, acesta fiind un drept fundamental al părţii aflate într-o situaţie litigantă.

Art. 13 C. proc. civ. reglementează dreptul la apărare al părţilor:

„1) Dreptul la apărare este garantat. 2) Părţile au dreptul, în tot cursul procesului, de a fi reprezentate sau, după caz, asistate în condiţiile legii. În recurs, cererile şi concluziile părţilor nu pot fi formulate şi susţinute decât prin avocat sau, după caz, consilier juridic, cu excepţia situaţiei în care partea sau mandatarul acesteia, soţ ori rudă până la gradul al doilea inclusiv, este licenţiată în drept[20]. 3) Părţilor li se asigură

[18] M. Udroiu, *Procedură penală. Partea specială. Noul cod de procedură penală*, Editura C.H. Beck, Bucureşti, 2014, p. 143.

[19] N. Volonciu, *Tratat de procedură penală. Parte generală*, vol. I, ediţia a 2-a, Editura Paideia, Bucureşti, 1996, p. 107.

[20] Prin Decizia Curţii Constituţionale nr.462/2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 775 din 24 octombrie 2014, Curtea Constituţională a admis excepţia de neconstituţionalitate şi a constatat că dispoziţiile art. 13 alin. (2) teza a doua, ale art. 84 alin. (2), precum şi ale art. 486alin. (3), cu referire la menţiunile care decurg din obligativitatea formulării şi susţinerii cererii de recurs de către persoanele juridice prin avocat sau consilier juridic, sunt neconstituţionale. Totodată se precizează că prin Decizia nr. 462/2014, Curtea a admis excepţia de neconstituţionalitate şi a constatat că dispoziţiile din Codul de procedură civilă cuprinse în art. 13 alin. (2) teza a doua, art. 83 alin. (3), precum şi în art. 486 alin. (3) cu referire la menţiunile care decurg din obligativitatea formulării şi susţinerii cererii de recurs prin avocat sunt neconstituţionale.

Toader, I-A. (2016). The Disciplinary Liability of the Public Notary [Raspunderea disciplinara a notarului public]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Drept, Stiinte Economice, Stiinte Politice, Tomul 18, 67-83.

posibilitatea de a participa la toate fazele de desfăşurare a procesului. Ele pot să ia cunoştinţă de cuprinsul dosarului, să propună probe, să îşi facă apărări, să îşi prezinte susţinerile în scris şi oral şi să exercite căile legale de atac, cu respectarea condiţiilor prevăzute de lege. 4) Instanţa poate dispune înfăţişarea în persoană a părţilor, chiar atunci când acestea sunt reprezentate".

„Dreptul la apărare reprezintă un principiu constituţional, fiind consacrat în art. 24 din Constituţie, potrivit căruia dreptul la apărare este garantat, iar în tot cursul procesului părţile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu, dispoziţii asemănătoare regăsindu-se şi în art. 15 din Legea nr. 304/2004[21] potrivit căruia «dreptul la apărare este garantat; în tot cursul procesului, părţile au dreptul să fie reprezentate sau, după caz, asistate de un apărător, ales sau numit din oficiu, potrivit legii»"[22].

Asemenea proceselor ce se supun normelor de procedură civilă şi în cadrul cercetării disciplinare se doreşte asigurarea celerităţii în soluţionarea cauzei, motiv pentru care completul va putea acorda termene scurte, chiar şi de la o zi la alta, în funcţie de specificul cauzei. În procedura de judecare a acţiunilor disciplinare termenele acordate nu pot fi mai mari de 15 zile, cu excepţiile prevăzute de lege, potrivit art. 43 din Regulamentul de organizare şi funcţionare al Consiliului de disciplină.

Importante norme de procedură sunt menţionate şi în art. 42, 45 – 48 din Regulamentul de organizare şi funcţionare al Consiliului de disciplină:

„Art. 42. În vederea pronunţării hotărârii, completul va parcurge etapa cercetării cauzei, care constă în:

a) rezolvarea excepţiilor;

b) examinarea fiecărei susţineri şi apărări pe baza cererii, întâmpinării sau explicaţiilor părţilor;

c) constatarea faptelor recunoscute şi a celor contestate;

d) înregistrarea renunţării la acţiune a titularului acesteia;

e) încuviinţarea probelor solicitate de părţi pe care le consideră concludente şi a celor pe care, din oficiu, le găseşte necesare pentru soluţionarea cauzei şi administrarea acestora în condiţiile Legii nr. 36/1995, republicată, cu modificările ulterioare, ale Regulamentului

[21] Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată în Monitorul Oficial nr. 827 din data de 13 septembrie 2005.
[22] G. Boroi, M. Stancu, *op. cit.*, p. 27.

Toader, I-A. (2016). The Disciplinary Liability of the Public Notary [Raspunderea disciplinara a notarului public]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Drept, Stiinte Economice, Stiinte Politice, Tomul 18, 67-83.

aprobat prin Ordinul ministrului justiţiei nr. 2.333/C/2013 şi ale prezentului regulament;

f) deciderea cu privire la orice alte cereri formulate de părţi;

g) solicitarea adresată părţilor de a-i da toate lămuririle şi de a-i pune la dispoziţie toate înscrisurile necesare soluţionării cauzei, fără ca acestea să poată invoca păstrarea secretului profesional sau confidenţialitatea datelor cu caracter personal;

h) îndeplinirea oricărui altui act de procedură necesar soluţionării cauzei.

Art. 45. 1) În faţa Consiliului de disciplină părţile vor putea propune şi se vor putea administra următoarele probe: prezumţiile, interogatoriul, înscrisurile, precum şi mijloacele materiale de probă, cum ar fi: fotografii, fotocopii, filme, benzi de înregistrare a sunetului, precum şi alte asemenea mijloace tehnice definite în acest sens de Codul de procedură civilă.

2) În procedura judecării abaterilor disciplinare sunt admisibile numai prezumţiile legale, acestea putând fi înlăturate prin proba contrară.

Art. 46. 1) Probele se propun, sub sancţiunea decăderii, de către petent prin cererea de exercitare a acţiunii disciplinare, iar de către notarul public cercetat disciplinar, prin întâmpinare. Ele pot fi propuse şi oral, la primul termen, sau ulterior, dacă necesitatea administrării lor rezultă din cercetarea cauzei, şi pot fi dispuse şi din oficiu, de către complet.

2) Părţile au obligaţia să depună toate înscrisurile invocate ca probe cu cel puţin 5 zile înainte de termenul fixat, dacă proba a fost dispusă sau încuviinţată de complet.

3) Părţile nu pot invoca în căile de atac omisiunea completului de a ordona din oficiu probe pe care ele însele nu le-au propus şi administrat.

4) Părţile pot renunţa la probele propuse, dar completul are dreptul să dispună administrarea din oficiu a probei la care s-a renunţat.

5) Completul poate reveni asupra unei probe încuviinţate cu obligaţia de a pune în discuţia părţilor această împrejurare.

6) Partea decăzută din dreptul de a administra o probă va putea să se apere şi să discute temeinicia în fapt şi în drept a susţinerilor şi dovezilor celeilalte părţi".

De asemenea, Regulamentul mai sus menţionat mai prevede: „Art. 47. 1) Când completul se consideră lămurit, declară cercetarea cauzei încheiată şi dispune dezbaterea acesteia.

2) Părţile pot depune concluzii scrise şi pot cere judecata în lipsă.

Toader, I-A. (2016). The Disciplinary Liability of the Public Notary [Raspunderea disciplinara a notarului public]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Drept, Stiinte Economice, Stiinte Politice, Tomul 18, 67-83.

Art. 48. Petentul poate renunţa oricând la judecată, în tot sau în parte, fie verbal, în şedinţa de judecată, fie prin cerere scrisă, în orice stare a cauzei".

Hotărârea cuprinde numărul dosarului, numele membrilor completului şi al secretarului, numele şi, după caz, domiciliul sau sediul părţilor, susţinerile acestora, descrierea în esenţă a abaterii disciplinare, probele administrate, textele de lege aplicate, soluţia şi data pronunţării, indicarea căii de atac şi menţiunea dacă pronunţarea s-a făcut în prezenţa sau în lipsa părţilor.

Notarul public, respectiv titularii acţiunii disciplinare pot face contestaţie împotriva hotărârii în termen de 15 zile de la comunicare, la Consiliul Uniunii.

Art. 74 alin. 11) din Legea nr. 36/1995 prevede următoarele: „Contestaţia se soluţionează de Consiliul Uniunii prin hotărâre. În cazul în care acţiunea disciplinară a fost exercitată de preşedintele Uniunii sau de Colegiul director al Camerei, preşedintele Uniunii sau, după caz, reprezentanţii Camerei respective în Consiliul Uniunii nu vor participa la soluţionarea contestaţiei. Hotărârea prin care se soluţionează contestaţia poate fi atacată cu recurs la Curtea de Apel Bucureşti. Recursul poate fi declarat de notarul public, respectiv de titularii acţiunii disciplinare prevăzuţi de lege, în termen de 15 zile de la comunicare. Hotărârea pronunţată de Curtea de Apel Bucureşti este definitivă şi irevocabilă"[23].

2.4. Sancţiunile disciplinare

Sancţiunile disciplinare ce se pot aplica notarilor publici sunt:

Art. 76 din Legea nr. 36/1995 prevede că sancţiunile disciplinare se aplică în raport cu gravitatea abaterii disciplinare săvârşite şi sunt următoarele:

„a) avertisment scris;

b) amendă de la 5.000 lei la 40.000 lei;

c) suspendarea notarului public din exerciţiul funcţiei pe o durată de cel mult 6 luni[24];

[23] Potrivit art. 8 din Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 365 din 30 mai 2012, referirile din cuprinsul actelor normative la hotărârea judecătorească „definitivă şi irevocabilă" sau, după caz, „irevocabilă" se vor înţelege ca fiind făcute la hotărârea judecătorească „definitive".

[24] Cazurile de suspendare din funcţia de notar public sunt prevăzute de art. 41 alin. 1) din Legea nr. 36/1995: „Notarul public este suspendat din funcţie:

Toader, I-A. (2016). The Disciplinary Liability of the Public Notary [Raspunderea disciplinara a notarului public]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Drept, Stiinte Economice, Stiinte Politice, Tomul 18, 67-83.

d) excluderea notarului public din profesie.

În cazul abaterilor prevăzute la art. 73 lit. a), d), e), k), n), r) şi s), Consiliul de disciplină poate dispune şi obligarea notarului public sancţionat să urmeze, în termen de 3 luni de la rămânerea definitivă a hotărârii prin care acesta a fost sancţionat, una dintre formele de pregătire profesională în cadrul INR".

În cazul în care notarul public nu a fost găsit vinovat, precum şi atunci când sesizarea a fost făcută peste termen, completul dispune respingerea acţiunii disciplinare şi închiderea dosarului.

Art. 33 din Regulamentul de organizare şi funcţionare al Consiliului de disciplină prevede următoarele: „Cauzele având ca obiect acţiunile pentru săvârşirea unor abateri disciplinare se judecă în complet format din 3 membri ai Consiliului de disciplină din care unul este preşedintele completului, iar soluţiile se adoptă cu votul majorităţii acestora. Şedinţa de judecată este publică".

Hotărârea se semnează de preşedintele completului şi de secretar şi se comunică părţilor.

„Hotărârea prin care se soluţionează acţiunea disciplinară cuprinde, în principal, următoarele:

a) descrierea faptei care constituie abatere disciplinară şi încadrarea juridică a acesteia;

b) temeiul de drept al aplicării sancţiunii;

c) motivele pentru care au fost înlăturate apărările formulate de notarul public;

---

a) în caz de incompatibilitate;
b) pe perioada interdicţiei de a-şi exercita funcţia, dispusă în condiţiile legii sau ca măsură disciplinară;
c) în caz de nedepunere a situaţiei statistice lunare la termenul stabilit prin hotărârea Consiliului Uniunii, timp de două luni consecutiv;
d) pentru neachitarea integrală, în termen de două luni de la scadenţă, a obligaţiilor băneşti profesionale, până la depunerea situaţiilor statistice şi/sau achitarea debitului şi a penalităţilor aferente acestuia;
e) în caz de incapacitate temporară de muncă;
f) în cazul concediului pentru creşterea şi îngrijirea copilului, în condiţiile legii;
g) în cazul în care împotriva notarului public s-a luat măsura arestării preventive sau a arestului la domiciliu, până la încetarea măsurii;
h) la cererea formulată în scris;
i) când suferă de o boală psihică, ce îl împiedică să îşi exercite funcţia în mod corespunzător, în condiţiile stabilite de regulament;
j) în cazul prevăzut la art. 39 alin. (7)".

Toader, I-A. (2016). The Disciplinary Liability of the Public Notary [Raspunderea disciplinara a notarului public]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Drept, Stiinte Economice, Stiinte Politice, Tomul 18, 67-83.

d) sancţiunea aplicată şi motivele care au stat la baza aplicării acesteia;

e) calea de atac şi termenul în care hotărârea poate fi atacată;

f) instanţa competentă să judece calea de atac"[25].

Împotriva hotărârii părţile pot face contestaţie la Consiliul Uniunii în termen de 10 zile de la comunicare pentru părţile lipsă şi de la pronunţare pentru cei care au fost prezenţi.

Hotărârea Consiliului Uniunii poate fi atacată în justiţie, potrivit legii.

Toate cheltuielile efectuate în legătură cu soluţionarea cauzei vor fi suportate potrivit normelor dreptului comun.

În cazul în care împotriva notarului public s-a luat măsura arestării preventive, ministrul justiţiei, la propunerea Consiliului Uniunii Naţionale a Notarilor Publici, va lua măsura suspendării din funcţie până la soluţionarea cauzei penale, potrivit legii.

Dacă hotărârea de condamnare a rămas definitivă şi ea se referă la infracţiunile prevăzute de art. 23 lit. f) din lege, cu respectiva dată ministrul justiţiei dispune excluderea din profesie a notarului public condamnat. În acest sens art. 42 din lege prevede: „Suspendarea şi încetarea suspendării se dispun prin ordin de ministrul justiţiei, la propunerea Biroului executiv al Consiliului Uniunii, la cererea notarului public sau din oficiu".

Notarul public sancţionat disciplinar nu poate exercita funcţii eligibile pe o perioadă de 3 ani de la data rămânerii definitive a măsurii sancţionatorii.

Sigiliul, registrele şi lucrările notarului public suspendat sau exclus vor fi depuse la Camera Notarilor Publici, sub luare de dovadă.

3. Verificări cu privire la buna reputaţie a notarilor publici în funcţie

Consiliului de disciplină îi revin atribuţii importante cu privire la verificarea bunei reputaţii a notarilor publici în funcţie. În funcţie de rezultatul cercetării pe care o va efectua, Consiliul de disciplină va pronunţa o hotărâre prin care va putea constata neîndeplinirea condiţiei de bună reputaţie, iar hotărârea definitivă va fi comunicată ministrului justiţiei, în vederea emiterii ordinului de încetare a calităţii de notar public.

Art. 75 alin. 1) din Legea nr. 36/1995 prevede că „verificarea sesizărilor referitoare la buna reputaţie a notarilor publici în funcţie se face

[25] Art. 74 alin. 8) din Legea nr. 36/1995.

Toader, I-A. (2016). The Disciplinary Liability of the Public Notary [Raspunderea disciplinara a notarului public]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Drept, Stiinte Economice, Stiinte Politice, Tomul 18, 67-83.

de către inspectori din cadrul Ministerului Justiţiei sau al Uniunii, din oficiu sau la solicitarea ministrului justiţiei, respectiv a preşedintelui Uniunii sau a Colegiului director al Camerei".

„1) Verificările referitoare la buna reputaţie a notarilor publici în funcţie se efectuează din oficiu sau ca urmare a unei sesizări scrise depuse la Ministerul Justiţiei, Uniune sau Camera din care face parte notarul public. Sesizarea cuprinde elementele de identificare ale notarului public, descrierea faptelor de natură a afecta buna reputaţie a acestuia, dovezile pe care se sprijină sesizarea, precum şi datele de identificare ale petentului şi semnătura acestuia.

2) În vederea întocmirii raportului de inspecţie, inspectorii din cadrul Ministerului Justiţiei sau al Uniunii procedează la verificarea sesizării din cel puţin 3 surse credibile, altele decât autorul sesizării, care să fi cunoscut nemijlocit faptele imputate notarului public. Colectarea şi verificarea dovezilor se opresc atunci când acestea sunt suficiente pentru a constata, mai presus de orice îndoială rezonabilă, că cele arătate în sesizare sunt adevărate sau, dimpotrivă, nu se confirmă.

3) Verificările referitoare la buna reputaţie a notarilor publici în funcţie se vor face numai de către inspectorii din cadrul Ministerului Justiţiei sau din cadrul Uniunii. Raportul de inspecţie întocmit în urma verificărilor privind buna reputaţie se comunică notarului public care face obiectul sesizării, în termen de 15 zile de la întocmire, în vederea formulării de obiecţiuni.

4) Raportul de inspecţie şi, dacă există, obiecţiunile formulate de notarul public se înaintează Consiliului de disciplină.

5) Consiliul de disciplină citează notarul public şi entitatea din care fac parte inspectorii care au întocmit raportul şi dispune administrarea probelor necesare. Notarul public poate depune note explicative şi declaraţii cu privire la faptele care i se impută şi poate solicita administrarea probelor pe care le consideră necesare în apărarea lui.

6) Hotărârea Consiliului de disciplină, rămasă definitivă, se publică în una dintre revistele de specialitate ale Uniunii, fără a se dezvălui date care să poată duce la identificarea celui supus controlului.

7) Împotriva hotărârii Consiliului de disciplină pot face contestaţie la Consiliul Uniunii notarul public şi entitatea care a dispus efectuarea inspecţiei"[26].

Art. 75 din Legea nr. 36/1995 prevede:

[26] Art. 207 din Regulament.

Toader, I-A. (2016). The Disciplinary Liability of the Public Notary [Raspunderea disciplinara a notarului public]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Drept, Stiinte Economice, Stiinte Politice, Tomul 18, 67-83.

„4) Hotărârea Consiliului de disciplină, însoțită de actele care au stat la baza acesteia, se comunică de îndată ministrului justiţiei, preşedintelui Consiliului Uniunii şi notarului public.

5) Hotărârea Consiliului de disciplină poate fi atacată cu contestaţie la Consiliul Uniunii în termen de 15 zile de la comunicare. Hotărârea Consiliului Uniunii poate fi atacată cu recurs la secţia de contencios administrativ a Curţii de Apel Bucureşti, în acelaşi termen. Hotărârea instanţei este definitivă.

6) Hotărârea definitivă prin care se constată neîndeplinirea condiţiei de bună reputaţie se comunică ministrului justiţiei, în vederea emiterii ordinului de încetare a calităţii".

Bibliografie

Ciobanu, V. M., 1997, *Tratat teoretic şi practic de procedură civilă*, vol. II, Editura Naţional, Bucureşti.

Gorunescu, M., 2003, „Delimitarea infracţiunii de contravenţie", în *Revista de drept penal*, nr. 4/2003.

Popa, Ioan, Moise, Adrian-Alin, 2013, *Drept notarial: organizarea activităţii, statutul notarului, proceduri notariale*, Editura Universul Juridic, Bucureşti.

Udroiu, M., 2014, *Procedură penală. Partea specială. Noul cod de procedură penală*, Editura C.H. Beck, Bucureşti.

Volonciu, N., 1996, *Tratat de procedură penală. Parte generală*, vol. I, ediţia a 2-a, Editura Paideia, Bucureşti.

Legea nr. 36/1995 a notarilor publici şi a activităţii notariale, republicată în Monitorul Oficial nr. 444 din 18 iunie 2014.

Regulamentul din 24 iulie 2013 de aplicare a Legii notarilor publici şi a activităţii notariale nr.36/1995, aprobat de Ordinul 2333/C/2013.

Legea nr. 77/2012 pentru modificarea şi completarea Legii notarilor publici şi a activităţii notariale nr. 36/1995, publicată în Monitorul Oficial nr. 386 din data de 8 iunie 2012.

Toader, I-A. (2016). The Disciplinary Liability of the Public Notary [Raspunderea disciplinara a notarului public]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Drept, Stiinte Economice, Stiinte Politice, Tomul 18, 67-83.